

РОЛЬ І МІСЦЕ РЕЛІГІЇ В ПРОЦЕСІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІЄТВОРЕННЯ

Актуальність теми. Обрана тема є особливо актуальною для нашого суспільства та має безпосередній вплив на перебіг процесу українського націєтворення. Враховуюче те, що християнство є домінуючою релігійною конфесією в українській історичній духовній традиції, варто дослідити вплив даного релігійного чинника на процес українського націєтворення.

Історія нашого християнського народу пов'язана із системними заходами північних сусідів з метою підпорядкувати собі українську християнську громаду. Особливо зараз, коли триває гібридна війна, релігійний вплив Російської Православної Церкви на українців є серйозним і дестабілізуючим психологічним фактором. Однак, у 2019 році Вселенський патріарх Варфоломій підписує томос про автокефалію Православної церкви України (ПЦУ) та відбувається подальше проголошення Української Православної Церкви, що означає відродження Київської християнської традиції, а саме Київського православ'я.

Кремль усвідомлює, що релігійна свобода українського народу повністю укріпить національну ідентичність українців і тоді концепція «русский мир» стане анахронізмом. Московська церква від початку свого існування є надійним партнером російської влади і підтримує її у всіх питаннях. Тому релігійне питання максимально використовується російською владою в гібридній війні проти України.

«Саме зараз, цього року, коли Україна очікує візиту Вселенського Патріарха Варфоломія, Москва через свою агентуру проводить інформаційно-психологічну операцію для зриву цього візиту. Вже задіяно ряд громадських діячів, які звернулися до Константинополя (чому від імені всього нашого суспільства) з проханням не їхати в Україну. Розуміючи вплив і вагу авторитету Першого серед рівних, московські колаборанти відчувають прихід чергової хвилі переходів громад від РПЦвУ до ПЦУ» [1].

Дослідженням ролі релігії в процесі націєтворення займалися такі науковці як: Колодний Анатолій, Саган Олександр, Филипович Людмила, Іванишин Василь, Іванишин Петро, Баган Олег, *Домановський Андрій*, Арістова Алла, Бабій Марія, Віктор Бондаренко, Головатий Микола, Сленський Віктор та інші

Мета дослідження: соціально-політичний аналіз осмислення ролі місця релігії в процесі українського націєтворення.

Завдання дослідження: з'ясувати як релігія впливає на українське націєтворення; визначити оптимальну форму взаємовідносин держави та релігійних організацій.

Об'єкт дослідження: духовна та політична сфера суспільства

Предмет дослідження: специфіка та особливості релігії в процесах українського націєтворення.

В останні десятиліття ХХ століття з'явилась політологія релігії – одна з новітніх політологічних дисциплін. Вона вивчає взаємний вплив релігії на політику і політики на релігію. Політологія релігії особливу увагу приділяє відносинам суб'єкта політики з релігійними об'єднаннями.

Київська християнська традиція була коліскою української духовності і мала яскраві національні ознаки. За всю історію свого розвитку в Київській митрополії сформувалися ознаки, які дають підставу науковцям говорити про Українське православ'я як про самобутнє явище у православному світі і як про концентроване вираження національної самобутності українців:

1. Прогресуючий демократизм, поєднаний з виборною основою заміщення всіх церковних посад та пов'язана з цим моральність Церкви;
2. Висока віротерпимість (у порівнянні з іншими Церквами);
3. Європейськість та відкритість до інших релігійних систем;
4. Відзначалось активними процесами онаціональнення своїх обрядових форм;
5. Відзначалось незалежністю від світської влади;
6. Одна з найяскравіших ознак – гуманізм;
7. Гуманістичні традиції та європейськість формувалися під впливом такої ознаки як євангельськість [2, с. 93-160].

Київська християнська традиція толерантно відносилась як до Риму так і до Константинополя. Тим фактом, який підтверджує релігійну толерантність Київського християнства є Флорентійська унія (1439 р.) та Берестейська унія (1596 р.).

Прикладом поваги до українського народу є коронація православного монарха короля Данила (1253 р.) Папою Інокентієм IV.

«Володимир Великий зійшов на Київський Престол, за короткий період Русь зробив наймогутнішою на континенті. Князь у пошуках здолання релігійних розбіжностей між племенами охрестив Київ 988 року. Після охрещено інші міста. Вважаємо, що сформувалася Українська церква» [3, с. 15].

«Люди, переважно з числа духовенства розділили Християнство створивши різні Церкви. Поділ негативно вплинув на творення нашої нації та держави. Виникла потреба визначитися. Чи було рішення єднатися з Константинополем не можемо говорити, бо бракує документів. Окрім документів, відсутні також і згадки в літописах що є дивним.

Рішення церковного керівництва на злуку (унію) з Римом у 1596 році, а потім, з Москвою у 1686 році, є детально описане в багатьох працях і підтвержене також різними документами, якими підтверджується добровільність цих дій. Відносно унії з Константинополем, то це швидше закономірність, бо до великого розділення Київ належав до церковної влади Константинополя і все ж згадок про якусь згоду немає» [4, с. 3].

Після багатьох століть бездержавності, український народ не полишав спроби відродження української християнської традиції. Яскраво національними є сьогодні діючі традиційні церковні структури: Українська Греко-Католицька Церква, яка перебуває у єдності з Римом та Українська Православна Церква (ПЦУ), яка отримала Томос про Автокефалію та перебуває в єдності з Константинополем та з усім православним світом.

Окремо вартує згадати Мукачівську Греко-Католицьку Єпархію, існування якої окремо (за межами УГКЦ) дає аргументи різного роду опонентам розігрувати карту окремішності Закарпаття, мовби як не України, а території іншої держави. Водночас після смерті у 2020 році Преосвященного владика Мілана, єпископа Мукачівського триває дипломатична боротьба. Чи буде рішення Ватикану приєднати дану Єпархію до тіла всієї Української Греко-Католицької Церкви чи залишаться українські греко-католики розділеними. Державотворчий процес потребує цієї єдності.

Події післямайданівських років демонструють втрату свого авторитету РПЦвУ. У складі московського патріархату поки найбільші українські святині: Почаївська та Києво-Печерська лаври. Вкрай необхідно справою є їхня передача до ПЦУ. Також для укріплення українських церков важливо, аби не припинявся процес переходу до них вірян та громад від РПЦвУ.

«Держава готова забезпечити право кожній релігійній організації підпорядкуватися будь яким релігійним центрам в Україні або закордоном. При бажанні така організована громада може змінити своє підпорядкування безперешкодно» [5].

Релігійна ідентифікація українців є дуже важливим процесом, тому що «не буде державної незалежності, якщо хоча б 20% релігійної мережі перебуває у закордонному підпорядкуванні» [6].

ПЦУ та УГКЦ з'єднавшись можуть стати найбільшою національною Східною Церквою. Не зважаючи на розбіжності, вважаємо, що постановя єдиної Київської Церкви відбудеться. Процеси відновлення національної ідентичності у свідомості нації сприятимуть цій ідеї. За таких обставин народ отримуватиме сильну, відповідну до національної ідентичності, Церкву. Правильний діалог забезпечить визнання.

Тому вже зараз треба працювати над зміцненням УГКЦ та ПЦУ які є Церквами Київської Традиції. Треба діяти на зближення цих двох структур, аби в майбутньому був можливим Об'єднаний Собор, який підсумує тисячолітній шлях до створення найбільшої національної церкви у світі на чолі з Патріархом Київським і всієї України-Русі.

Відновлення Київської Християнської Традиції мають позитивний вплив на сучасні процеси націєтворення. Дана традиція є основою двох національноорієнтованих структур: УГКЦ та ПЦУ. Їх активне спілкування вселяє оптимізм у зміцненні єдності та незалежності держави Україна.

Список використаної літератури

1. Сидоржевський Михайло. Агенти впливу Кремля в Києво-Печерській Лаврі погоджують антиукраїнський план дій. *Українська літературна газета*. URL: <https://litgazeta.com.ua/news/ahenty-vplyvu-kremliia-v-kyievo-pecherskij-lavri-pohodzhuiut-antuykrainskij-plan-dij/>.
2. Саган Олександр. Національні прояви православ'я: український аспект. Київ : Світ знань, 2001. 256 с.
3. Капранови Б. Історія нашої Церкви: Зелений пес, Київ, 2018. 80 с.
4. Блажейовський Д. Три церковні унії: Львів, 2010. 176 с.

5. Міністерство Культури України. Роз'яснення щодо зміни релігійними громадами підлеглості: URL: http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245468658&cat_id=244913751.
6. Бжезинський З. Україна у геостратегічному контексті. /пер. з англ. А. Іщенко. Київ : Видавничий дім «Кієво-Могилянська академія», 2006. 102 с.
7. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: монографія / Т. В. Гончарук-Чолач та ін.; за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 338 с.